ΕΤΟΣ Β'. ΑΡΙΘ. 30.

ΙΩΝΙΚΗ ΜΕΛΙΣΣΑ.

ΣΜΥΡΝΗ, τῇ 14 Δεκεμβρίου, 1851.

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ.

(Συνέχεια Ἀριθ. 25.)

Μεταβαίνω ἤδη εἰς ἀντικείμενον ἀξιολογώτερον, τὸ πολιτικὸν, ἢ ἠθικὸν πνεῦμα, συνιστάμενον εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς τε ἰδίας διαγωγῆς καὶ τῆς τῶν ἄλλων. Ὅπως δὲ ἰσοσταθμίσωμεν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου τὰ πλεονεκτήματα, ἢ μὴ, τῶν δύω φύλων, πρέπει πρῶτον νὰ διακρίνωμεν τὴν χρῆσιν τοῦ πνεύματος τούτου πρός τε τὴν κοινωνίαν ᾗ πρὸς τὸ κυβερνᾶν.

Ἐντὸς τῆς κοινωνίας αἱ γυναῖκες, ἀπαύστως ἐνασχολούμεναι εἰς τὸ παρατηρεῖν διὰ τὸ διπλοῦν συμφέρον τοῦ νὰ ἐκτείνωσιν ἅμα καὶ διατηρῶσι τὸ κράτος αὐτῶν, ἕπεται νὰ γνωρίζωσιν ἐντελῶς τοὺς ἀνθρώπους. Εἰς τὰς διαφόρους κοινωνικὰς ὑποθέσεις γινώσκουσιν αὗται τὰ ἐκ μικρῶν παθῶν μεγάλα ἀποτελέσματα, καὶ διὰ τῶν λεπτομερῶν τούτων γνώσεων ἄγουσι καὶ φέρουσι τοὺς ἄνδρας· ἀπ' ἐναντίας οἱ ἄνδρες, ὁρμητικοὶ ὄντες ᾗ ἐλεύθεροι, ἀναπληροῦντες δὲ τὴν ἐπιδεξιότητα διὰ τῆς ἰσχύος, ᾗ ἑπομένως ὀλιγωτέραν ἔχοντες χρείαν τοῦ παρατηρεῖν δυσκολώτερον κατέχουσι τὸ πλῆθος ἐκεῖνο τῶν μικρῶν ἠθικῶν γνώσεων, ὧν ἡ ἐφαρμογὴ κατὰ πᾶσαν στιγμὴν παρίσταται. Ἕπεται λοιπὸν ἐκ τούτου, ὅτι τῶν ἀνδρῶν οἱ ὑπολογισμοὶ, ὡς πρὸς τὴν κοινωνίαν, εἶναι ὀλιγώτερον ταχεῖς καὶ ἀσφαλεῖς παρὰ τοὺς τῶν γυναικῶν.

Ὅταν ὅμως ἔλθωμεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῶν ἐθνῶν, ἐδῶ πλέον δὲν κυβερνῶνται οἱ ἄνθρωποι διὰ τῶν παθῶν, οὔτε τὰ ἐλάχιστα ἐλατήρια καθίστανται μεγάλα μέσα· ἀλλὰ διὰ θεωριῶν μεγάλων, διὰ τῆς ἐκλογῆς ἀρχῶν, πρὸ πάντων δὲ διάτε τῆς διακρίσεως καὶ χρήσεως τῶν προτερημάτων, ἐπιτυγχάνει τις τοῦ σκοποῦ. Οὕτως ἐν μὲν τῇ κοινωνίᾳ, τέχνη τοῦ διοικεῖν εἶναι τὸ κολακεύειν τοὺς χαρακτῆρας, ἐν δὲ τῷ Κυβερνᾶν εἶναι σχεδὸν πάντοτε τὸ πολεμεῖν αὐτούς· καὶ ἡ γνῶσις αὐτὴ τῶν ἀνθρώπων, ἡ τόσον ἀναγκαία καὶ εἰς τὰς δύω, εἶναι πάντῃ διάφορος. Καθότι εἰς μὲν τὴν πρώτην, ἡ γυνὴ πρέπει ν' ἀναζητήσῃ τὰς ἀδυναμίας καὶ τὰ ἐλαττώματα τοῦ ἐξόχου ἀνδρὸς, ὅπως ἐξ αὐτῶν ὠφεληθῇ· εἰς δὲ τὴν δευτέραν ὁ πολιτικὸς ἀνὴρ πρέπει ν' ἀνεύρῃ τὸν ἔξοχον ἄνδρα εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ μηδενὸς ἔτι ὄντα.

Ἐὰν δὲ συγκρίνωμιν τὰ δύω φῦλα καὶ ὡς πρὸς τὰς ἀρετὰς, εὑρίσκομεν ἄλλας ἀναλογίας καὶ ἄλλας σχέσεις. Ἀπὸ τὴν πεῖραν καὶ ἀπὸ τὴν ἱστορίαν μανθάνομεν ὅτι παντοῦ καὶ πάντοτε αἱ γυναῖκες ἔχουσιν εἰς μεγαλήτερον βαθμὸν τὰς θρησκευτικὰς ἀρετὰς παρὰ οἱ ἄνδρες. Στενοχωρούμεναι πανταχόθεν καὶ μὴ δυνάμεναι νὰ ἐκχύσωσι τὰ αἰσθήματα τῆς καρδίας αὐτῶν μήτε εἰς τὴν τῶν ἀνδρῶν, διὰ τὴν βεβιασμένην θέσιν τοῦ γυναικείου φύλου, μήτε εἰς τὴν καρδίαν γυναικὸς ἄλλης, διά τινα αἰωνίαν ἀντιζηλίαν, ἐξομολογοῦνται τὰς εὐφροσύνας αὐτῶν καὶ τὰς λύπας ἐνώπιον τοῦ Ὑπερτάτου Ὄντος. Τῶν γυναικῶν ἡ θρησκεία, τρυφερωτέρα, ὡς ἐκ τοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν, στηρίζεται εἰς τὴν πρᾶξιν, ἡ δὲ τῶν ἀνδρῶν, εἰς ἀρχὰς μᾶλλον.

Τὰς θρησκευτικὰς ἀρετὰς ἀκολουθοῦσιν αἱ οἰκιακαί. Καὶ ἐνταῦθα δὲ βλέπομεν τὴν ὑπε-

ροχὴν τῶν γυναικῶν. Τούλάχιστον χρεωστοῦσιν αὗται νὰ ὑπερέχωσι τῶν ἀνδρῶν κατὰ τοῦτο, καθ' ὅσον ἡ ἀρετὴ εἶναι μᾶλλον εἰς αὐτὰς ἀναγκαία. Ὡς θυγάτηρ, ὡς σύζυγος, ὡς μήτηρ θεωρουμένη ἡ γυνὴ ἔχει καθήκοντα νὰ ἐκπληρώσῃ. Αἱ ἡδοναὶ αὐτῆς πρέπει ν' ἀποῤῥέωσιν ἀπὸ τῶν ἰδίων ἀρετῶν, καὶ τὰ ἡδύτερα δι' αὐτὴν θεάματα πρέπει νὰ ᾖναι ἡ οἰκογένεια.

Μέλλοντες ἤδη νὰ συγκρίνωμεν τὰ δύω φῦλα καὶ ὡς πρὸς τὰς ἀρετάς, περὶ μὲν τοῦ ἔρωτος λέγομεν τοῦτο μόνον, ὅτι ποτὲ σχεδὸν ἀπιστία μεταξὺ συζύγων δὲν ἔλαβεν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς γυναικός. Περὶ τῆς φιλίας ὅμως διϊσχυρίζονται πολλοὶ, ὅτι ἡ φιλαρέσκεια, αἴσθημα κοῦφον καὶ μᾶλλον μάταιον, ἢ τρυφερὸν ἀποξηραίνει τὴν ψυχὴν, πνίγουσα κατὰ μέρος καὶ τὴν εὐαισθησίαν αὐτήν. Κατ' ἐξοχὴν μάλιστα αἱ γυναῖκες τῶν μεγάλων πόλεων, ἀείποτε κολακευόμεναι καὶ συνειθισμέναι εἰς τὴν γλυκυτέραν τῶν ἐξουσιῶν, δὲν δύνανται νὰ ἐνδώσωσιν εἰς τὰς καθημερινὰς θυσίας καὶ τὴν εὐτυχῆ ἐκείνην ἰσότητα, τὰ ὁποῖα ἡ φιλία ἐπιβάλλει. Ἡ φιλία, ἕνωσις ἁγία καὶ ἱερὰ, εἶναι σορὰ καὶ σεβασμία· καὶ ὁ θέλων νὰ ἐκπληροῖ τὰ καθήκοντα αὐτῆς, πρέπει νὰ ᾖναι ἄξιος τοῦ λέγειν καὶ ἀκούειν τὴν ἀνδρικὴν τῆς ἀληθείας γλῶτσαν· ἡ φιλία εἶναι ἄισθημα μεταβάλλον εἰς μίαν δύο θελήσεις, καὶ ἐπιβάλλον τὸν αὐτὸν βίον εἰς δύω ὑπάρξεις. Ἀλλ' ἂς ἴδωμεν, ἂν ἡ γυνὴ, ἀνώμαλον ἔχουσα τὸν χαρακτῆρα, καὶ τὰ πάθη εὐκίνητα πάντοτε καὶ ποικίλα, πρὸ δὲ πάντων περοιριζομένη ὑπότε τῶν νόμων καὶ τῆς κοινῆς γνώμης εἰς πᾶν αὐτῆς κίνημα, καὶ ἀφωσιωμένη εἰς τὴν ἀνάπαυσιν τοῦ οἰκιακοῦ βίου διὰ τὴν φυσικὴν αὐτῆς ἀσθένειαν καὶ τρυφερότητα, ἂν λέγω, κ' γυνὴ, οὕτως ἔχουσα, δύναται νὰ ἔχῃ ἱκανὴν ψυχῆς ἐνέργειαν, καὶ βαθύτητα πνεύματος, ᾗ χαρακτῆρος σταθερότητα καὶ τὸ θάῤῥος ἐκεῖνο, τὸ μὴ διστάζον ἀπέναντι τῶν θυσιῶν ᾗ τῶν κινδύνων, προσόντα ἀπαιτούμενα πρὸς συντήρησιν τῆς φιλίας. Ἐκ τῶν διαφόρων λοιπὸν ἀντιῤῥήσεων ὑπὲρ καὶ κατὰ συνάγεται, ὅτι ἡ φιλία εἰς τὰς γυναῖκας εἶναι σπανία· ἀλλ' ὅταν εὑρεθῇ, εἶναι πλήρης τρυφερότητος καὶ χάρετος· ἐπειδὴ τιποτε δὲν διαφεύγει τὴν εὐαίσθητον αὐτῶν ψυχὴν, ἥτις μαντεύει τὴν σιγῶσαν φιλίαν, ἐνθαῤῥύνει τὴν δειλὴν καὶ παρηγορεῖ τὴν πάσχουσαν. Ὅθεν, ἐὰν εἰς τὰς μεγάλας τοῦ βίου περιστάσεις εὐκταῖον ᾖναι νὰ ἔχῃ τις φίλον ἄνδρα, διὰ τὴν καθημερινὴν ὅμως αὐδαιμονίαν προτιμοτέρα γυνὴ φίλη.

(*Ἀκολουθεῖ.*)

ΠΕΡΙ ΨΥΧΙΚΗΣ ΑΤΑΡΑΞΙΑΣ.

Πολλοὶ ἄνθρωποι διαμένουν ἀφωσιωμένοι εἰς ἐπάγγελμα τι τῆς ἐκλογῆς των, ταράσσονται ὅμως πολλάκις ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου, παραιτηροῦντες ἄλλους προβιβαζομένους καὶ τιμωμένους, ἐνῷ, ὡς αὐτοὶ ζοχαζονται, εἶναι ὑποδεέστεροι αὐτῶν κατὰ τὰς φυσικὰς καὶ ἠθικὰς ἀρετάς· ταράσσονται· διότι αὐτοὶ δῆθεν παραβλέπονται καὶ ἐπαξίως δὲν ἐκτιμῶνται. Ἐκ τούτου λοιπὸν γεννᾶται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡ τῆς ψυχῆς των ταραχὴ, αὐτὸς ὁ καταβιβρώσκων τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου σάραξ. Παρ. χάριν, ὁ μὲν εἶναι ἄριστος ζωγράφος, ἰατρὸς ἐπιστήμων, πεπαιδευμένος κάλλιστα κατὰ τὸ εἶδος τοῦ ἐπαγγέλματός του, πλὴν ἡ μετριοφροσύνη του, ἢ ἠθικὴ αὕτη ἀρετὴ, καταξαίνει αὐτὸν πολλάκις ἄσημον ἢ ὀλίγον ἐπίσημον, ὁ δὲ ἄλλος ἢ ἄλλοι, μολονότι κατώτεροι αὐτοῦ, τολμηροὶ ὅμως καὶ καυχηματίαι ἀμαυρόνουσι τὴν ἀρετήν του, καὶ πολλάκις ἁρπάζουσι τρόπον τινὰ τὸ βραβεῖον καὶ τὰς ἀνταμοιβὰς τῆς κοινῆς ὑπολήψεως καὶ δόξης.

Πολλοὶ διήνυσαν τὴν νεότητά των εἰς τὸ ᾄδιον τῆς παιδείας καὶ ἔγειναν ἄξιοι νὰ καθέξουν τὰς λαμπροτέρας πολιτικὰς καὶ γραμματικὰς τῆς πατρίδος των θέσεις, μετριοφρονοῦντες ὅμως καὶ τοὺς ἠθικοὺς τῆς κοινωνίας θεσμοὺς θέλοντες νὰ διατηρήσωσιν ἀπροσβλήτους, ἔμειναν ὀπίσω ἀμαθῶν καὶ ἀναξίων· ἐκ τούτου δικαίως ταράσσονται καὶ ἡ ψυχική των ταραχὴ σιγμιαίως δύναται νὰ κρυφθῇ ἀπὸ τὰ ὄμματα τῶν ἄλλων. Τὸ ἴδιον πάσχουν καὶ ὅσοι δὲν ἀπέκτησαν παιδείαν γραμμάτων, ζοχαζόμενοι ὅτι δὲν τιμῶνται ἐπαξίως ὑπὸ τῶν γραμματισμένων, καθὼς καὶ πολλοὶ αὐτῶν ὅτι δὲν τιμῶνται ὑπὸ τῶν ἀπαιδεύτων, μολονότι καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ εἶναι δυνατὸν νὰ τιμηθῶσιν, ἄλλοι δὲ, καὶ οὗτοι εἶναι οἱ περισσότεροι, πιστεύουν ἀδιστάκτως ὅτι, ἂν δὲν ἀποκτήσωσι χρυσίον καὶ ἀργύριον, εἶναι ἄθλιοι· πείθονται ὅτι ἡ εὐδαιμονία εἰς αὐτὰ τὰ δύο μέταλλα μόνον εἶναι προσκεκολλημένη· δὲν παρατηροῦν, ὅτι πολλάκις τὸ ἀγαπητὸν τοῦτο χρυσοῦν καὶ ἀργυροῦν χῶμα κατέζευγε πολλοὺς, ἀπ' ἄλλων δὲ ἀφῄρεσε τὴν πραγματικὴν των εὐδαιμονίαν, τὸ αἴσθημα τοῦτο τόσον πολὺ ἰσχύει εἰς τοὺς ἀνθρώπους τούτους, ὥςε τοῖς εἶναι δύσκολον νὰ τὸ μεταβάλουν ἢ τροποποιήσουν· φαίνεται ὅτι ὁ κόσμος δὶ αὐτοὺς τοιοῦτος ἐπλάσθη· τὰ ὅρια τῶν τοιούτων εἶναι τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον.

Τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον εἶναι δύω κεντήσεις τῆς ψυχῆς· ἴσως ὁ ἄνθρωπος δὲν ἤθελεν ἔχει οὐδεμίαν ψυχικὴν ταραχὴν, ἐὰν δὲν εἶχεν ἰδέαν τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλος, πλὴν τότε θὰ ἦτο ἴσως κατώτερος τῶν ἀλόγων ζώων, ἐὰν ἐστερεῖτο τὴν ἰδέαν ταύτην.

Ἐὰν ἕκαστος ἐξ ἡμῶν ἐχαλίνου τοὺς φιλοδόξους καὶ πλεονεκτικοὺς σκοποὺς του, ὁ κόσμος ἤθελεν εἶσθαι εὐδαιμονέστερος, μὲ τοῦτο δὲν ἐννοῶ νὰ μὴ φροντίζωμεν περὶ τῆς αὐξήσεως τῆς ἰδίας μας περιουσίας καὶ δόξης, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον φέρει πολλάκις νέκρωσιν εἰς τὴν κοινωνίαν, ἀλλὰ λέγω νὰ ἔχωμεν ὀρθοὺς καὶ συγχωρημένους, οὐχὶ δὲ παραλόγους καὶ ἐπιβλαβεῖς σκοποὺς φιλοδοξίας καὶ πλεονεξίας· ὅσα δὲν μᾶς εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖα δὲν πρέπει μετὰ μεγάλου πόθου καὶ κόπου νὰ τὰ ζητῶμεν· διότι καὶ χωρὶς αὐτοῦ δυνάμεθα νὰ ζῶμεν καλῶς· εἶναι δίκαιον νὰ μεταχειριζώμεθα πᾶν μέσον νόμιμον ὅπως ποριζώμεθα τὰ πρὸς τὸ ζῆν μας ἀναγκαῖα διὰ τῆς ἐργασίας, δι' αὐτῆς θέλομεν ὠφελήσει πρῶτον ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ἀκολούθως τοὺς ὁμοίους ἡμῶν.

Ἐὰν θέλωμεν νὰ ζήσωμεν μὲ ὀλιγωτέραν τῆς ψυχῆς ταραχὴν, πρέπει νὰ περιορίζωμεν τὰς ἀνάγκας μας, πρέπει νὰ ὑποκύπτωμεν ἀγογγύστως εἰς τοὺς νόμους τῆς πατρίδος μας· ἐμβαθὴς ἐξήγησις αὐτῶν μακρὰν ἀφ' ἡμῶν, δὲν πρέπει ὅμως νὰ εἴμεθα καὶ ἀδιάφοροι εἰς τὰς χρείας τῆς κοινωνίας ἐν ᾗ ζῶμεν, οὐδὲ πάλιν νὰ ταρασσώμεθα διὰ τὰς ἐν αὐτῇ συμβαινούσας καταχρήσεις· διότι αὗται δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκλείψουν ὁλοτελῶς, οὔτε ὅμως νὰ μισῶμεν ἢ νὰ θέτωμεν ἐμπόδιον εἰς τὴν ἐνδεχομένην αὐτοῦ διόρθωσιν· διότι θέλομεν δείξει ὅτι εἴμεθα ἢ πονηροὶ ἢ ἀνόητοι, ἀλλὰ καὶ ἄν, ἐπιθυμοῦντες τὴν διόρθωσιν αὐτοῦ, γιώμεθα ἀπάνθρωποι, ἐπίσης τοιοῦτοι θὰ καταντήσωμεν καὶ μάλιστα εἰς βαθμὸν ἀνώτερον· πρέπει μὲν νὰ λυπώμεθα διὰ τὰς συμφορὰς καὶ ἀδικίας, ὄχι ὅμως νὰ καταντήσωμεν ἐπὶ προφάσει ζήλου εἰς μισανθρωπίαν, ζητοῦντες τὴν παῦσιν αὐτοῦ, διὰ τῆς χύσεως ἀνθρωπίνων αἱμάτων· ἡ ἱστορία καὶ ἔτι ζῶντα παραδείγματα μᾶς διδάσκουσιν ὅτι ὁ ὀρθὸς λόγος σπανίως δύναται νὰ κανονίσῃ τὰς πράξεις τῶν ἀνθρώπων, ὁ λόγος τοῦ τοιούτου εἶναι πολλάκις καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς σοφοὺς ἢ ἄλλως ἡ αἰτία ἀκατάληπτος.

Ὅθεν ὁποιανδήποτε τέχνην ἢ ἐπιστήμην ἐπαγγελλόμεθα καὶ ὁποιανδήποτε θέσιν κοινωνικὴν ἔχομεν, πρέπει νὰ συνειθίσωμεν ὅσον τὸ δυνατὸν μὲ ὀλιγωτέραν ψυχῆς ταραχὴν νὰ ὑποφέρωμεν τὰς μεταβολάς· αἱ φαινόμεναι τῆς κοινωνίας ἀνωμαλίαι, δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἀντικόπτουν ἀπὸ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων μας.

Τότε ἀληθῶς οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἐνάρετοι, ὅταν καὶ χωρὶς ν' ἀνταμείβωνται διὰ τὰς ἀρετάς των διατηροῦν αὐτάς, ἐὰν ἀνταμειφθῶσι καλῶς· εἰδὲ μὴ, αὐταὶ διατηροῦνται καὶ ἄνευ ἀνταμοιβῆς, ἐὰν ἀληθῶς ὦσι. Πῦρ κεκαλυμμένον ὑπὸ τῆς στάκτης εἶναι ζωηρότερον.

Ἂς πιστεύωμεν δὲ ἀδιστάκτως, ὅτι λαμπρὰ μέγαρα καὶ κλῖναι μὲ χρυσᾶ ὑφάσματα σκεπασμέναι καὶ ἀσιατικὴ μεγαλοπρέπεια δὲν καταπραῦνουν ταρασσομένην ψυχὴν καὶ καρδίαν· ἔχοντες λοιπὸν σταθερὰν πρὸς τὰ καλὰ κλίσιν καὶ κατὰ πρῶτον ἐντὸς ἡμῶν αὐτοῦ ζητοῦντες τὴν εὐδαιμονίαν, ἂς ἀνακράζωμεν, ὦ ἀταραξία τῆς ψυχῆς! θέλγητρον τοῦ βίου καὶ στήριγμα τῆς εὐδαιμονίας καὶ μακαριότητος, αὐτοκράτορες καὶ βασιλεῖς καὶ οἱ μέγιστοι ἐν τῷ κόσμῳ ἄρχοντες, εὐχαρίστως ἤθελον, ἂν ἠδύναντο, ἀνταλλάξει μετὰ σοῦ τὰ λαμπρὰ των στέμματα καὶ τὰς πορφύρας, πλὴν σὺ δὲν ἀνταλλάττεσαι, εἶσαι δῶρον τοῦ ὑψίστου· ὅθεν πολλάκις μεμακρυσμένη τῶν μεγάλων καὶ περιφανῶν ἀνθρώπων, μεταβαίνεις παραδόξως πως εἰς πτωχοτάτας οἰκογενείας καὶ κατοικεῖς εἰς ἀθῶας καὶ καθαρὰς καρδίας.

Κ.

ΠΕΡΙ ΑΙΓΥΠΤΟΥ ΕΝ ΓΕΝΕΙ.

Ἡ καλουμένη Αἴγυπτος ἤρχιζε νὰ κατοικῆται ἀπὸ τὸ ἄνω μέρος, τό μεσημβρινὸν τὸ πρὸς τὴν Αἰθιοπίαν (τανῦν Νουβίαν καὶ Ἀβυσσινίαν.) ὅθεν δῆλον ὅτι ὁ πρῶτος κατοικήσας τὴν Αἴγυπτον λαὸς ἦτον ἀποικία ἢ ἀπόμοιρα τῶν Αἰθιόπων τούτων προχωρήσασα ἐπὶ τὰ πρόσω· φαίνεται δὲ ὁ κατοικισμὸς τῆς Αἰγύπτου, γινόμενος βραδέως καὶ βαθμηδὸν καθ' ὅσον ἐφεύρισκον τὰ μέσα νὰ κάμωσι κατοικήσιμον τοιαύτην γῆν κατακλυζομένην καὶ θαλασσομένην ἐπετείως ἀπὸ τὸν Νεῖλον, καὶ ἐντεῦθεν προῆλθον τρεῖς στάσεις τοῦ κατοικισμοῦ, ὅθεν ἡ Αἴγυπτος ὠνομάσθη ἄνω, κάτω καὶ μεσαία Αἴγυπτος. — Καὶ τῆς μὲν ἄνω Αἰγύπτου πρωτεύουσα ὑπῆρξεν αἱ περιώνυμοι καὶ παρ' Ὁμήρῳ Ἑκατόμπυλοι Θῆβαι τῆς ὁποίας ἡ θαυμαστὴ περιγραφὴ παρὰ Θεοδώρῳ τῷ Σικελιώτῃ δεικνύει τρανῶς, ὅτι ἐχρημάτισε πολλοὺς αἰῶνας πρωτεύουσα, καὶ ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι ἐνδιέτριψαν εἰς τὴν ἄνω Αἴγυπτον χρόνον ἱκανὸν πρὶν ἢ προχωρήσωσιν εἰς τὴν μεσαίαν. — Τῆς δὲ μεσαίας πρωτεύουσα ὑπῆρξεν ἡ Τάνις ἡ Ἡλιούπολις,

χρηματίσασα καὶ αὕτη πολλοὺς αἰῶνας ὡς ἐκ τοῦ Ἡροδότου φανερόν. — Τῆς δὲ κάτω Αἰγύπτου τῆς καὶ Δέλτα καλουμένης πρωτεύουσα ἐγένετο ἡ Μέμφις (τανῦν Καΐρον) καὶ αὕτη διετέλεσεν ἐπὶ τέλους.

Πρῶτος βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου ἀναφέρεται ὁ Μήτης 2188 π. χ. ἤγουν 6 ἔτη μετὰ τὴν πυργοποιΐαν κατὰ τὴν χρονολογίαν τοῦ Ὀπερίου· κτήτωρ δὲ τῶν Θηβῶν ἀναφαίνεται ὁ Βούσιρις· ὁ δὲ Ὀσυμεντίας κτήτωρ τῆς Γάνεως καὶ τοῦ περιφήμου ἐκείνου ἀνακτορίου τοῦ ὀνομαζομένου ἀνάκτορον τοῦ Ὀσυμεντίου, ὅπερ εἶχε καὶ τὴν ἀρχαιοτάτην ἐκείνην βιβλιοθήκην μὲ ἐπιγραφὴν « ἄκος ψυχῆς ἡ ψυχικὴ ἰατρεία· ὅθεν δῆλον ἔκτοτε ἤρχισαν οἱ Αἰγύπτιοι νὰ ἔχωσι γνώσεις παντοδαπὰς καὶ γλῶσταν γραπτὴν καὶ ὁποία ἄρα ἡ ἀρχαιότης.

Κτήτωρ τῆς Μέμφιδος ἀναφαίνεται ὁ Οὐχορεὺς Μοῖρις ὁ κατασκευάσας τὴν ἐπώνυμόν του λίμνην, καὶ Σιφίας ὁ παρὰ τῶν Ἑλλήνων Ἑρμῆς τρισμέγιστος καλούμενος, καὶ Νεῖλος ἀφ' οὗ καὶ ὁ ποταμός.

Ὅλοι οὗτοι καὶ πολλοὶ ἄλλοι παρασιωπώμενοι βασιλεῖς τῆς Αἰγύπτου ὑποτίθεται κατὰ τὸν Ὀπέριον ὡς ὑπάρξαντες ἀπὸ τὰ 2084, ἤγουν εἰς διάστημα 104 ἐτῶν· ὑπόθεσις δι' ὅλου ἀντιβαίνουσα ὡς πρὸς τοὺς νόμους τῆς λογικῆς καὶ τῆς ἱστορίας καὶ πρὸς τοὺς νόμους τῆς φύσεως· ὅθεν δῆλον ὅτι ὡς πρὸς τὰς ἀρχὰς τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν λαῶν ἀνάγκη νὰ ὑποδεχώμεθα τὰς δύω ἄλλας χρονολογίας, ὡς ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν, καθ' ἃς μόλις δυνάμεθα νὰ συμβιβάσωμεν, ὅτι αἱ Θῆβαι ὑπῆρξαν πολλοὺς αἰῶνας πρωτεύουσαι καὶ ἡ Γάνις ὁμοίως καὶ Μέμφις ἔπειτα.

Ἀπὸ δὲ 2084 — 1825 π. Χ. ἤγουν 260 ἔτη αὕτη εἶναι ἡ ἐποχὴ τῶν λεγομένων νομάδων βασιλέων οἵτινες Ἄραβες ὄντες ἐκυρίευσαν εἰσβαλόντες τὴν κάτω Αἴγυπτον, καὶ ἐδυνάστευσαν, ὅσον εἴρηται, ανωτέρω. Ἐπὶ ἑνὸς δὲ τούτων τῶν νομάδων Φαραὼ ἔτυχε νὰ ὑπάγῃ ὁ Ἀβραὰμ εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὡς θέλομεν εἰδεῖ ἀκολούθως.

Ἀπὸ δὲ τὰ 1825 ὁ Θέτμοσις αὐτόχθων βασιλεὺς τῆς Μεσαίας Αἰγύπτου διώξας τοὺς νομάδας ἤνωσε πάλιν τὴν Αἴγυπτον εἰς ἓν ἐντόπιον κράτος, καὶ ἔκτοτε πάλιν ἐξηκολούθουν διαδοχικῶς ἐντόπιοι βασιλεῖς. Ἐπὶ ἑνὸς δὲ τούτων ἐχρημάτισεν ὁ Ἰωσὴφ, ὡς εἶναι γνωστὸν, καὶ μετῴκισεν ἡ τοῦ Ἰακὼβ οἰκογένεια εἰς τὴν Αἴγυπτον κατὰ τὴν γῆν Γυσὲμ συγκειμένην ἀπὸ πρόσωπα περίπου 72 ἤτις καὶ ἐμόρφωσεν ἐκεῖ τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαὸν ὡς θέλομεν, ἐν οἰκείῳ τόπῳ εἰδεῖν. — Εἷς ἐκ τούτων εἶναι καὶ ὁ Ἀμένοφις, ὁ ὑποστὰς τὰς δέκα πληγὰς καὶ καταποντισθεὶς παν-στρατιᾷ εἰς τὴν Ἐρυθρᾶν θάλασσαν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὁ Μωϋσῆς ἠλευθέρωσε τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαὸν ἐκ τῆς Αἰγύπτου. Συνέβη δὲ τοῦτο 1510 Π. Χ.

Τοῦ δὲ Ἀμενόφιος τούτου ὑπῆρξε, λέγουσι τινὲς, υἱὸς ὁ περίφημος ἐκεῖνος Σέσωστρις ὁ τὴν Αἴγυπτον βελτιώσας εἰς γεωργίαν καὶ βιομηχανίαν καὶ τακτοποίησιν καὶ δόξαν, ὁ μέγας ἐκεῖνος κατακτητὴς, καθ' Ἡρόδοτον καὶ μόνος βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου, τοῦ ὁποίου αἱ κατακτήσεις συναπέθανον διὰ τοῦτο μαζύ.— Ἄλλοι δὲ πρεσβεύουσιν, ὅτι ὁ Σέσωστρις εἶναι ὁ ἐπὶ Μωϋσέως αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ τοσαῦτα παθὼν καὶ καταποντισθεὶς, ἀλλὰ καὶ αἱ δύω ὑποθέσεις αὗται εἶναι πάντη ἀπίθανοι καὶ ἀφιλόλογοι, ὅπως εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Ἑβραίων ἀποδειχθήσεται· λείπεται ἄρα ὅτι ὁ Σέσωστρις ὑπῆρξε πρὸ τοῦ Μωϋσέως καὶ Ἀμενόφιος πολλὰς ἢ ὀλίγας γενεὰς ἄδηλον.

Ἀπὸ δὲ τῆς ἐποχῆς ταύτης (ἀπὸ τὰ 1570-1157) ἡ ἱστορία τοῦ Φαραὼ εἶναι ἄγνωστος· τόσον μόνον σημειόνομεν ὅτι μέχρι τοῦ 1157 ἡ Αἴγυπτος εὐνομεῖτο καὶ ηὐτύχει διοικουμένη θεοκρατικῶς, καὶ παρακατιόντες θέλομεν εἰδεῖ πόσους σοφοὺς πολιτικοὺς νόμους εἶχεν ἡ Αἴγυπτος, πόσον καλὴν ἠθικὴν καὶ καλὰ ἔθιμα· ὅθεν δῆλον πόσον ἡ ἐκεῖ Θεοκρατία ἦτο μετρία καὶ σοφὴ καὶ συνετή.

Ἀπὸ δὲ τὸ 1157 ἡ θεοκρατία φαίνεται παρακμάσασα καὶ ἤρχισε νὰ δυναστεύῃ ὁ πολιτικὸς δεσποτισμὸς, τὸν ἐχαλίνωνε καὶ περιώριζεν ἕως τότε ὁ ἱερατικὸς σωτήριος πολιτισμός. — Χέω καὶ Χοφρὶμ, τῶν ὁποίων ἡ βασιλεία διήρκεσεν ἕνα αἰῶνα (ἀρξάμενον ἀπὸ τὰ 1157) εἶναι οἱ πρῶτοι ἐπινοήσαντες τὰς πυραμίδας καὶ τοὺς λαβυρίνθους· ὅπερ ἐπεκράτησεν ἔπειτα συρμὸς μανιώδης ἐπὶ τῶν ἐφεξῆς βασιλέων.

Ἀπὸ τὰ 905 — 670 εἶναι ἡ ἐποχὴ τῆς Αἰγύπτου καθ' ἣν διαιρεθεῖσα εἰς 12 τμήματα, ἐδιοικεῖτο συγχρόνως ἀπὸ 12 βασιλεῖς· εἷς δὲ τούτων εἶναι ὁ Ψαμμήτιχος, ὅστις κατατροπώσας τοὺς ἄλλους διὰ βοηθείας Ἰώνων τινῶν καὶ Καρῶν παρατυχόντων εἰς τὰ παράλια τῆς Αἰγύπτου, καὶ μοναρχήσας ἔλαβεν εἰς μεγάλην ὑπόληψιν τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἔκτοτε (670) ἀρχίζει ἡ Ἑλλὰς νὰ ἔχῃ ἐλευθέραν κοινωνίαν μετὰ τῆς Αἰγύπτου φιλολογικὴν καὶ ἐμπορικήν.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΑΙ ΟΙΗΣΕΙΣ ΕΡΑΝΙΣΘΕΙΣΑΙ ΕΚ ΤΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ ΤΟΥ ΚΟΡΑΗ.

=:o:=

Καὶ τῳόντι μετά τινας ἡμέρας ἦλθε νὰ χαιρετήσῃ τοὺς νεονύμφους, καὶ ἐθαύμασε διὰ τὸν ἁπλοῦν καὶ σεμνὸν τῆς Ἀρμαντίνης τόνον, εἰς τὴν ὁποίαν ἔγεινεν ἀξιοσημείωτος μεταβολή. « Βλέπεις τὸ ἔργον σου, εἶπε πρὸς αὐτὸν ἡ Ἀρμεντίνη μὲ τὴν θελκτικωτέραν εὐπροσηγορίαν. — Τί ἔργον λέγεις! δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω τίποτε. — Μάθε λοιπὸν, ἐπρόσθεσεν ὁ Μελκοῦρος, ὅτι ἡ τύχη μᾶς ἔκαμε νὰ ἀκούσωμεν, ὅσα οἱ τέσσαρες εἴπατε εἰς τὸ εὔθυμον προάριστον τοῦ Βράχου τοῦ Καγκάλου. — Εἶναι δυνατόν . . . . . Ἀ, ὡραία Ἀρμαντίνη! Πρέπει νὰ ἦμαι εἰς τοὺς ὀφθαλμούς σου. . . . . — Τὸ ὑποκείμενον τῆς αἰωνίου εὐγνωμοσύνης μου ἀπεκρίθη ἡ Ἀρμεντίνη. — Τόση γενναιότης μὲ θορυβεῖ. Πῶς; δύνασαι νὰ συγχωρήσῃς εἰς ἄφρονας ἐνόχους. . . . . — Εἶναι βέβαιον, εἶπεν ὁ Δουμόντης, ὅτι εὐθύμησαν ἱκανῶς. — Εἰς ὅμως κατεδέχθη νὰ μὲ ὑπερασπισθῇ. . . . . Ὡμολόγησε δὲ καὶ τὴν δυσαρέσκειαν, τὴν ὁποίαν ἐλάμβανε παραδιδόμενος εἰς ἀστεϊσμοὺς, εἰς τοὺς ὁποίους ἄλλοι μὲ λέγουσιν, ὅτι χρεωστῶ τὴν εὐδαιμονίαν μου. . . . . Ὦ, πῶς νὰ ἀποπληρώσω τὸ πρὸς αὐτὸν χρέος ; — Δίδουσα εἰς αὐτὸν τὴν ἐλπίδα, ὅτι θέλει δυνηθῇ ποτὲ νὰ δεχθῇ τὴν χεῖρα ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ἐτόλμησε νὰ ὑπερασπισθῇ, καὶ ἥτις ἀπὸ ταύτην τὴν στιγμὴν γίνεται εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του ἡ τελειοτέρα γυνή. — Ἐὰν δὲν ἐδιώρθωνες τὸ ἐλάττωμα τῆς οἰκήσεώς μου ἴσως σὲ ἐπίστευον· ἀλλ' ἂς περιμένωμν, ὁ χρόνος καὶ ἡ σκέψις νὰ μὲ καταστήσωσι διόλου ἀξίαν διὰ σέ. — Ἀξίαν δι' ἐμέ! φωνάζει ὁ Κάρλος μὲ τὴν ζωηροτέραν συγκίνησιν, τώρα δὲν εἶναι πλέον ἀργοπορία διὰ τὴν εὐτυχίαν μου. — Ἔχει δίκαιον εἶπεν ὁ Δουμόντης ὅλος χαρά· πρὸ πολλοῦ ὁ πατήρ του καὶ ἐγὼ ἐμελετῶμεν αὐτὴν τὴν ἕνωσιν, καὶ ἐπιθυμῶ νὰ γενῇ ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον· δὲν παρῄτησες, ἀγαθὴ Ἀρμαντίνη, πολὺν καιρὸν τὰ πρωτοτόκιά σου. — Δὲν θέλω εἶμαι λοιπὸν ἐγὼ ἡ μόνη εὐτυχὴς, εἶπε καὶ ἡ Μαρία σφίγγουσα αὐτὴν εἰς τὰς ἀγκάλας της· « Βλέπεις καλῶς, ἀγαπητή μου Ἀρμαντίνη, ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ἀγαπᾷ τις καὶ τοὺς κριτὰς τῶν ἐλαττωμάτων του.

ΠΑΤΡΟΚΛΙΔΗΣ.

ΟΙ ΒΑΣΙΛΕΙΣ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.

(Συνέχεια ἀπὸ Σελ. 326.)

Μιμούμενοι ὀλίγον κατ' ὀλίγον οἱ αὐτοκράτορες τοὺς Πέρσας καὶ ἄλλους Ἀσιατικοὺς λσους, εἶχον καταστήσει τὴν αὐλὴν των ἀληθῶς Ἀσιατικὴν, γεμίζοντες αὐτὴν ἀπὸ πλῆθος εὐνούχων, ἐκ τῶν ὁποίων πολλοὶ ὑπερίσχυσαν νὰ διοικῶσι καὶ τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασιλείαν. Ἀπὸ τὴν δεκάτην μάλιστα ἑκατονταετηρίδα καὶ τὰς ἀκολούθους τοσοῦτον εἶχε διαδοθῆ ἡ τρυφὴ εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὥστε μόνον εἰς τοῦτο καὶ τὰς ἀδιακόπους αὐτῶν ἔριδας, τὰς ἀλληλομαχίας καὶ τοὺς ἐκθρονισμοὺς ἀσχολούμενοι οἱ βασιλεῖς οὔτε καιρὸν εἶχον νὰ πράξωσιν ἀξιόλογόν τι.

Λέοντα τὸν σοφὸν διαδέχεται ὁ ἀδελφός του Ἀλέξανδρος (911) καὶ τοῦτον ὁ υἱὸς τοῦ Λέοντος Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος (912) καὶ Ῥωμανός. Μετὰ τοῦτον βασιλεύουσιν ἀλληλοδιαδόχως Ῥωμανὸς Β΄. (956), Νικηφόρος Φωκᾶς (963), Ἰωάννης Τσιμισκὴς (969), Βασίλειος (975), Κωνσταντῖνος (1025), Ῥωμανὸς Γ΄. (1028), Μιχαὴλ Παφλαγὼν (1034), Μιχαὴλ Καλαφάτης (1041), Κωνσταντῖνος Μονομάχος (1045), ἐφ' οὗ καὶ συνέβη παντελῶς τὸ μεταξὺ τῶν δύο ἐκκλησιῶν σχίσμα, Θεοδώρα καὶ Μιχαὴλ ὁ Στρατιωτικὸς (1056), Κομνηνὸς Ἰσαὰκ Α΄. (1057), Κωνσταντῖνος Δούκας, Ῥωμανὸς Διογένης (1067), Μιχαὴλ Δοῦκας (1071), Ἀλέξιος Κομνηνὸς (1081). Ἰωάννης Κομνηνὸς (1118), Μιχαὴλ Κομνηνὸς (1143), Ἀλέξιος Β΄. Κομνηνὸς (1181), Ἀνδρόνικος Κομνηνὸς (1184), Ἰσαάκιος Ἄγγελος (1186). — Ἀλέξιος Γ΄. Ἄγγελος, διεδέχθη τὸν θρόνον (1195), ἐξώσας τὸν ἀδελφόν του Ἰσαάκιον Ἄγγελον, καὶ ῥίψας αὐτὸν μετὰ τοῦ υἱοῦ του Ἀλεξίου Δ΄. εἰς τὴν φυλακήν. Ἀλλ' ὁ Ἀλέξιος Δ΄. δραπετεύσας τῆς φυλακῆς, ἦλθεν εἰς τὸν ἐπ' ἀδελφῇ γραμβρόν του Φίλιππον, τὸν βασιλέα τῶν Ῥωμανῶν, καὶ παρεκάλει καὶ αὐτὸν καὶ τὸν Πάπαν νὰ βοηθήσωσι τὸν πατέρα του. Συστατικὰ δὲ παρ' αὐτῶν λαβὼν εἰς τοὺς τότε σταυροφόρους, ἐπορρησιάσθη εἰς αὐτοὺς καὶ τοὺς ὑπεσχέθη 200,000 μάρκα ἀργύρου, τὴν ἕνωσιν τῶν ἐκκλησιῶν καὶ βοήθειαν εἰς τὴν σταυροφορικὴν ἐκστρατείαν. Δελεασθέντες δ' εἰς ταῦτα οἱ σταυροφόροι, ὥρμησαν ἀμέσως, καὶ κυριεύσαντες τὴν πόλιν ἐκάθισαν πάλιν εἰς τὸν θρόνον τὸν Ἰσαάκιον καὶ τὸν Ἀλέξιον Δ΄. Ἐπειδὴ δ' ὡς ἐκ τούτου ἦτον ἠναγκασμένος ὁ Ἀλέξιος Δ΄. νὰ ἐπιβάλῃ νέους φόρους καὶ δασμοὺς εἰς τοὺς ὑπηκόους του, ἐγείρεται ἐπανάστασις κατ' αὐτοῦ, καὶ τις Δοῦξ, Ἀλέξιος Μούρζουφλος κολούμενος, φονεύσας τὸν Ἀλέξιον, ἔλαβε τὸν θρόνον. Οἱ δὲ σταυροφόροι παροργισθέντες εἰς ταῦτα, ὥρμησαν καὶ πάλιν κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἀφοῦ ἐκυρίευσαν αὐτὴν, διώρισαν οἱ μὲν Γάλλοι βασιλέα τὸν κόμητα τῆς Φλανδρίας τὸν Βαλδουῖνον, οἱ δὲ Βενετοὶ πατριάρχην Θωμᾶν τὸν Μαυρηκινόν.

Ἀνυπόφορα κακὰ ἐπροξένησαν οἱ Λατῖνοι εἰς τοὺς Ὀρθοδόξους, κυριεύσαντες τὴν Κωνσταντινούπολιν. Καὶ ἄλλους μὲν ἔρριπτον εἰς τὴν φυλακὴν, ἄλλους δ' ἐδέσμευον ὡς κατάδικους, καὶ ἄλλους διαφόρως ἐβασάνιζον. Ἔκλειον δ' ἀκόμη καὶ τὰς ἐκκλησίας αὐτῶν, ἐπειδὴ οἱ Γραικοὶ δὲν ἤθελον νὰ μνημονεύωσι τὸ ὄνομα τοῦ Πάπα ἐν αὐταῖς. Ἐρρίκος ὅμως, ὁ διάδοχος τοῦ Βαλδουῖνου, πεισθεὶς

εἰς τὰ ἐπὶ τούτῳ δίκαια παράπονα τῶν Γραικῶν, παρέσχεν ἄνεσιν εἰς αὐτοὺς διατάξας νὰ ἀνοιχθῶσιν αἱ ἐκκλησίαι, καὶ νὰ ἐλευθερωθῶσιν οἱ ἐν φυλακῇ.

Κ. Μ. Σ.

ΑΙ ΕΠΙΣΗΜΟΤΕΡΑΙ ΕΠΟΧΑΙ ΤΗΣ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑΣ.

—

Ἐποχὴ τῆς Δημιουργίας. — Ἡ ἐποχὴ ἄρχεται ἐκ τοῦ πρώτου ἔτους τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου, καὶ ἡ χρῆσις αὐτῆς εἶναι παλαιοτάτη. Οἱ Ἰουδαῖοι θέτουσιν αὐτὴν τὸ 3761 ἔτος πρὸ Χριστοῦ, οἱ Ἕλληνες τὸ 5508, καὶ οἱ Δυτικοὶ τὸ 4404. Ἡ χρονολογία τῶν Ἑλλήνων εἶναι ὀρθοτέρα τῆς τῶν Δυτικῶν, ὡς βασιζομένη εἰς τὴν τῶν Ἑβδομήκοντα, καθότι οἱ μὲν Δυτικοὶ βασίζονται εἰς τὸ Ἑβραϊκὸν τῶν χρόνων τοῦ Ἱερωνύμου, οἱ δ' Ἑβδομήκοντα εἶχον ἑβραϊκὸν κείμενον 700 ἔτη ἀρχαιότερον. Ἐκ τούτου δὲ φαίνεται ὅτι τὸ παρὰ τῶν Ἑβδομήκοντα μεταφρασθὲν κείμενον ὡς ὀρθότερον, εἶχε ὀρθοτέραν χρονολογίαν ἢ τὸ παρὰ τοῦ Ἱερωνύμου μεταφρασθέν.

Ἐποχὴ τῶν Ὀλυμπιάδων. — Ἡ ἐποχὴ αὕτη ἀποδίδεται εἰς τὸν Τίμαιον, Σικελὸν συγγραφέα, ἀκμάσαντα κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ ἑπομένως ἡ ἀρχή της ἀνάγεται πολλοὺς αἰῶνας μετὰ τὴν εἴσαξιν τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων εἰς τὴν Ἑλλάδα. Καθότι μεγάλης ἀβεβαιότητος οὔσης περὶ τοῦ χρόνου τῆς συστάσεως τῶν ἀγώνων τούτων, ἔλαβον ὡς ἀρχὴν τῆς ἐποχῆς ταύτης τὴν ἀφιλονείκητον Ὀλυμπιάδα καθ' ἣν ὁ νικητὴς ἐτιμήθη τὸ πρῶτον μὲ ἄνθριάντα. Ἡ δὲ Ὀλυμπιὰς αὕτη συνέπεσε κατὰ τὸ θερινὸν ἡλιοστάσιον τοῦ 776 ἔτους πρὸ Χριστοῦ. Διήρκεσε δ' ἡ ἐποχὴ αὕτη μέχρι τῆς βασιλείας τοῦ Θεοδοσίου, ἂν καί τινες θέλωσιν, ὅτι ἔφθασεν ἕως τοῦ Μαρκίου [ὑπὲρ τὰ 600 ἀπὸ Χριστοῦ.] Ἔχει δ' ἑκάστη Ὀλυμπιὰς τεσσάρων ἐτῶν διάρκειαν, καὶ αὕτη μὲν σημειοῦται διὰ κεφαλαίων γραμμάτων, τὰ δὲ ἔτη αὐτῆς διὰ μικρῶν γραμμάτων, ἢ διὰ τῶν Ἀραβικῶν χαρακτήρων, ὡς ΧΝϛ'. β'. ἤτοι 1851.

Ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐποχή. — Ἡ ἐποχὴ αὕτη ἦτον ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις καὶ διέμεινε μέχρι τῆς εἰσάξεως τῆς Χριστιανικῆς ἐποχῆς. Βασίζεται δὲ εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Ῥωμύλου κτίσιν τῆς Ῥώμης· ἀλλ' ἡ ἀρχὴ αὐτῆς ἀμφισβητεῖται. Κοινῶς ὅμως θέτεται τὸ 772 Π. Χ.

Ἐποχὴ τοῦ Ναβονάσσαρ ἢ Βαλαδάν. — Ἡ ἐποχὴ αὕτη εἶναι ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων καὶ συνηθεστέρων. Ἡ Ἀστρονομία μάλιστα ὠφελήθη μεγάλως ἐξ αὐτῆς. Μετεχειρίσθησαν δὲ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ Πτολεμαῖος, Θέων ὁ Ἀλεξανδρεὺς καὶ ἄλλοι ὡς καὶ ὁ Βουλλῶδος εἰς τὴν Φιλολαϊκὴν ἐπιγραφομένην Ἀστρονομίαν των. Ὀφείλει δὲ τὴν ἀρχὴν αὐτῆς εἰς τὸν Ναβονάσσαρ, θεμελιωτὴν τῶν δευτέρου βασιλείου τῆς Βαβυλῶνος καὶ προσδιορίζεται εἰς τετράδα τινὰ 14 φεβρ. 747. Σύγκειται δὲ ἐξ ἐλλειπῶν ἐνιαυτῶν ἤτοι συγκειμένων ἐκ 365 ἡμερῶν καὶ ἐπειδὴ τὴν μετεχειρίζοντο οἱ Χαλδαῖοι Ἀστρονόμοι τὴν μετεχειρίσθη καὶ ὁ Πτολεμαῖος, ὅστις συμφωνεῖ μεγάλως μετὰ τῶν ἀστρονόμων τῆς Ἀσίας. Σημειωτέον δὲ ὅτι μετεχειρίζοντο τὴν ἐποχὴν ταύτην μὲ τὴν χρησιντῶν Αἰγυπτιακῶν μηνῶν, καὶ τοῦτο μάλιστα ἠκολούθησαν καὶ οἱ μετὰ ταῦτα συγγραφεῖς κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Πτολεμαίου. Ὄντες δὲ ἐλλειπεῖς οἱ ἐνιαυτοὶ τῆς ἐποχῆς ταύτης, δὲν ἀνταποκρίνονται ἀκριβῶς μὲ τοὺς Ἰουλιανοὺς ἐνιαυτοὺς, διὸ καὶ κατεσκευάσθησαν ἰδιαίτεροι πίνακες πρὸς συμφωνίαν αὐτῶν.

Ἰουλιανὴ Ἐποχή. — Ἡ ἐποχὴ αὕτη εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος ἀναμόρφωσις τοῦ χρονολογίου, 45 πρ. Χριστ.

Χριστιανικὴ Ἐποχή. — Εἶναι περιφημοτέρα καὶ ἐπισημοτέρα ὅλων τῶν ἄλλων ἔχουσα βάσιν τὸν ἐνιαυτὸν τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἔλαβε δὲ τὴν ἀρχήν της κατὰ τὴν ἕκτην Ἑκατονταετηρίδα παρά τινος Δυτικοῦ Μοναχοῦ Διονυσίου τοῦ Μικροῦ λεγομένου, ὅστις ἠρίθμησεν ὅτι ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ Σωτῆρος συνέβη περὶ τὸ 754 ἔτος ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης. Εἰσήχθη δ' ἡ ἐποχὴ αὕτη τὸ πρῶτον εἰς τὴν Ἰταλίαν, καὶ κατὰ τὴν ἑβδόμην Ἑκατονταετηρίδα καὶ εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Ἀγγλίαν. Ἔγινεν ὅμως νόμιμος ἐποχὴ ἐπὶ Καρόλου τοῦ Μεγάλου, καὶ κατὰ τὴν δεκάτην Ἑκατονταετηρίδα ἔγινε δεκτὴ καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην. Ἔκτοτε δὲ ἡ ἐποχὴ αὕτη χρησιμεύει προφανέστατα ὡς χρονολογικὴ κλίμαξ διὰ τὸ πρὸ αὐτῆς καὶ τὰ μετ' αὐτὴν συμβαίνοντα. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ Διονύσιος ἔθεσε τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ 5 ἔτη μετὰ τὸν ἀκριβῆ χρόνον ὡς ἀποδεικνύεται, πλὴν παρεβλέφθη τὸ λάθος τοῦτο, διὰ νὰ μὴ συμβῇ σύγχυσις εἰς τὴν χρονολογίαν.

Ἡ Μωαμεθανικὴ ἐποχὴ ἢ ἡ Ἔγειρα. — Ἡ ἐποχὴ αὕτη τὴν ὁποίαν μεταχειρίζονται ὅλοι οἱ Μωαμεθανοὶ βασίζεται εἰς τὴν ἡμέραν τῆς φυγῆς τοῦ Μωάμεθ, ἥτις συνέβη τὴν παρασκευὴν 6 Ἰουλίου 1622. Οἱ ἐνιαυτοὶ τῆς Ἐγείρας εἶναι καθαθαρῶς σεληνιακοὶ ἐντὸς 33 ἐτῶν μένοντες ὄπισθεν τῶν Ἰουλιανῶν ἐνιαυτῶν 350 ἡμέρ. 3 ὥρ. καὶ 36, Ὁ τρέχων ἐνιαυτὸς τῶν Μωαμεθανῶν εἶναι 1268.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΑΣΘΕΝΕΙΑ, ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩ ΘΑΝΕΙΝ ΤΕΛΕΤΩΝ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

(ἐκ τῆς Ἀρχαιολογίας.)

—

Οἱ παλαιοὶ, ἐπειδὴ τὸν θάνατον ἐνόμιζον πρᾶγμα φοβερὸν καὶ ἀποτρόπαιον, ἐκάλουν αὐτὸν μὲ εὔσημα ὀνόματα· ὅθεν ἀντὶ τοῦ ἀπέθανεν, ἔλεγον ἀπῴχετο, ἀπῆλθεν, ἐκοιμήθη. Διὰ τοῦτο καὶ Κοιμητήρια τὰ μνήματα καὶ οἱ τάφοι τῶν νεκρῶν ἐλέγοντο, καὶ ὕπνος ὁ θάνατος.

Αἱ κυριώτεραι λύπαι, τὰς ὁποίας ἐδείκνυον οἱ Ἀρχαῖοι ἐπὶ τῶν τεθνηκότων ὁμοιάζουσι τῶν σημερινῶν, ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ ἐγκρατεύοντο τῶν συμποσίων, τῶν κώμων, τῶν τραγῳδίων καὶ τῆς μουσικῆς, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Εὐριπίδης.

» Παύσω δὲ κώμους, συμποτῶν τ' ὁμιλίας
» Στεφάνους τε, μοῦσαν θ' ἣ κατεῖχε πρὶν δόμους.

Δὲν ἐσύγχαζον εἰς τοὺς δημοσίους τόπους, εἰς τὰς πανηγύρεις, ἀλλ' ἔστεκον εἰς τὴν οἰκίαν των ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, ἔχοντες τὰ παράθυρα κλεισμένα, διὰ νὰ μὴν εἰσέρχεται πολὺ φῶς, ὡς γίνεται καὶ τὴν σήμερον. Δὲν ἐνεδύοντο λαμπρὰ καὶ μεγαλοπρεπῆ φορέματα, ἀλλὰ μαῦρα καὶ ποταπὰ, καὶ αἱ γυναῖκες μάλιστα τὰ χρυσᾶ στολίδιά των ἐνεκατέλειπον.

Ἐκόπτον δὲ καὶ τὴν κόμην τῆς κεφαλῆς των, τὴν ὁποίαν ἔῤῥιπτον εἰς τὸ λείψανον, ἢ εἰς τὸν τάφον, ὡς δηλοῦται ἐκ τοῦ Ποιητοῦ.

» Θριξὶ δὲ πάντα νέκυν καταείνυον, ἃς ἐπέβαλλον
» Κειρόμενοι.

Καὶ ὄχι μόνον οἱ ἄνθρωποι ἐκουρεύοντο, ἀλλ' ἐκούρευον καὶ τὰ ζῶα, δηλαδὴ τοὺς ἵππους, τοὺς ἡμιόνους καὶ τ' ἄλλα.

Ἐκτὸς τούτων τῶν λυπηρῶν σημείων εἶχον καί τινα ἄλλα, τὰ ὁποῖα ὅλως παρ' ἡμῖν λείπουσι· δηλαδὴ ἐκοίντοντο κατὰ γῆς εἰς τόπους ἀκαθάρτους· ἔῤῥιπτον στάκτην καὶ κονιορτὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των, ὡς ὁ Ἀχιλλεὺς ἔπραξε θρηνῶν τὸν Πάτροκλον· ἐσκέπαζον τὴν κεφαλήν των ἐξερχόμενοι τοῦ οἴκου· ἐκράτουν τὴν κεφαλὴν διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς· περιεπάτουν ἡσύχως μὲ κεφαλὴν κεκλιμένην· ἐκτύπων τὰ στήθη, καὶ μάλιστα αἱ γυναῖκες ἐξέσχιζον τὰς παρειάς των, προφέρουσαι παράτονα καὶ βλασφημίας κατὰ τῶν θεῶν, διότι ὑστέρησεν αὐτοὺς τοῦ ἀγαπητοῦ ἀντικειμένου των.

Οἱ συγγενεῖς τοῦ θανόντος ἔκραζον καὶ θρηνῳδοῦς, τὰς ὁποίας ἡμεῖς σήμερον ὀνομάζομεν μοιρολογίστρας, αἵτινες ἤρχιζον τὸν ἐπιτάφιον θρῆνον μετά τινος ἁρμονίας καὶ ῥυθμοῦ, ὅστις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐτελείωνεν εἰς τὰ τέσσαρα ταῦτα ἔ, ἔ, ἔ, ἔ, κατὰ τὸν σχολιαστὴν τοῦ Ἀριστοφάνους. Οἱ θρῆνοι οὗτοι ἐκαλοῦντο Ἐλεγεῖα, Ὀλοφυρμοὶ, καὶ Τάλεμοι· ὅθεν καὶ Ταλεμίστριαι αἱ μοιραλογίστραι ἐλέγοντο. Καὶ » Ταλέμοι ψυχρότεροι. « Παροιμία ἐπὶ τῶν ἀηδῶν καὶ ψυχρῶν λόγων.

Σ. Κ.

ΠΕΡΙ ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ.

—

Θουκυδίδης ὁ Ὀλόρου, Ἀθηναῖος, ἐκ τοῦ δήμου Ἀλομιζίου, ἀνῆγε τὴν καταγωγὴν αὐτοῦ εἰς τὸ γένος τοῦ Μιλτιάδου, ἐγεννήθη τὸ δεύτερον ἔτος τῆς 77ης. Ὀλυμπιάδος [471 Π. Χ.] ἤτοι ὑπῆρξε μεταγενέστερος τοῦ Ἡροδότου τριάκοντα ἐτῶν.

Περὶ τῆς φύσεως καὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ διηγεῖται ὁ Ἡρόδοτος τὸ ἑξῆς, ὅτι ἀναγινώσκων εἰς τὸν Ὀλυμπιακὸν ἀγῶνα τὴν ἱστορίαν του εἶδεν αὐτὸν δακρυῤῥοοῦντα, καὶ τότε στραφεὶς πρὸς τὸν πατέρα του λέγει « ὦ Ὄλορε ὁ υἱός Σου ὀργᾷ πρὸς μάθησιν, » ἐμαθήτευσεν ὁ Θουκυδίδης παρὰ τῷ φιλοσόφῳ Ἀναξαγόρᾳ, καὶ παρὰ τῷ ῥήτορι Ἀντιφῶντι τῷ Ῥαμνουσίῳ, ἔγραψε τὴν Ἱστορίαν του μετὰ μεγάλης ἀμεροληψίας πρός τε τοὺς Ἀθηναίους καὶ Σπαρτιάτας εἰς ἐξορίαν, διότι ἐκστρατεύσας στρατηγὸς εἰς Ἀμφίπολιν καὶ ἀποτυχὼν κατηγορήθη καὶ κατεδικάσθη εἰς ταύτην.

Ἔγραφε συγγραφὴν εἰς ὀκτὼ βιβλία, ἐξ ὧν τὸ τελευταῖον ἀποδίδεται εἰς τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, κατ' ἄλλους δὲ εἰς τὸν Ξενοφῶντα, καὶ κατά τινας εἰς τὸν Θεόπομπον, ἀλλ' ὁ Μαρκελλῖνος τὸ ἀποδίδει εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον. Τινὲς παρατηροῦσι διαφοράν τινα μεταξὺ τοῦ ἱστοριογράφου καὶ τοῦ συγγραφέως· « ἔστι δὲ ἱστοριογράφος ὁ τὰ πρὸ ἑαυτοῦ γεγονότα συγγραφόμενος, ὡς ὁ Ἡρόδοτος. Συγγραφεὺς δὲ ὁ τὰ ἑαυτοῦ γεγονότα συγγραφόμενος, ὡς ὁ Θουκυδίδης. » Οὗτος δὲ ὀνομάζεται κατ' ἐξοχὴν Συγγραφεὺς, ὡς ὁ Ὅμηρος Ποιητὴς, καὶ ὁ Δημοσθένης Ῥήτωρ.

Ὁ Θουκυδίδης ἔστι τὴν ἰδέαν καὶ τὴν φράσιν μεγαλοπρεπὴς, ἡ ἐμβρίθεια καὶ τὸ ὕψος αὐτοῦ τόσον διακρίνονται τῶν λοιπῶν Ἀττικῶν, ὥστε κατατάσσεται ὑπὸ τοῦ Κικέρωνος μεταξὺ τῶν ἐνδόξων ῥητόρων· τοῦτο δὲ καὶ ὁ πολυμαθέστατος Φώτιος καλεῖ μεγαλορρημοσύνην, καὶ κατὰ τοῦτο εἶναι ἀμίμητος. Αἱ δημηγορίαι του εἰσὶ δεινότατα καὶ ἐμβριθέσταται, καὶ κατὰ τοῦτο διαφέρουσι τῶν ἁπλῶν ἱστορικῶν, [ἐκ τῶν Ῥωμαίων ποιητῶν ἐμιμήθη τοῦτον ὁ Σαλούστιος], τόσον εἰς αὐτὰς ἔχει σκοτεινὰς ἰδέας καὶ ὑποκεκρυμμένας, ὥστε πολλάκις δύναταί τις νὰ ὑπεκφύγῃ τὴν ἔννοιαν. Ὁ Δημοσθένης τόσον τὸν ἐμελέτησεν ὥστε ὀκτάκις τὸν ἀντέγραψε, καὶ μάλιστα λέγεται περὶ αὐτοῦ τοιοῦτόν τι, καείσης ποτὲ τῆς βιβλιοθήκης καὶ συγκαεισῶν τῶν ἱστοριῶν τοῦ Θου-

κυδίδου, αὐτὸν μόνον ἀπομνημονεῦσαι, καὶ οὕτω μεταγραφῆναι ποιῆσαι. Εἰς τὰς φράσεις του μεταχειρίζεται βραχυλογίαν, τὸν δὲ κανόνα τοῦ Ἀττικισμοῦ δὲν τὸν ἀκολουθεῖ τόσον, ὡς ὁ Ἰσοκράτης καὶ ὁ Δημοσθένης, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὑπὸ τοῦ Κικέρωνος βραχὺς καλεῖται.

Ὑπάρχουσι δὲ καὶ κατήγοροι αὐτοῦ ἡ ψέκται, περὶ τῶν ἡμαρτημένων παρὰ τὴν ἀναλογίαν Θουκυδίδη· ἄλλοι μὲν δεινὸν καὶ βραχὺ τὸ εἶδος τοῦ γράφειν προσάπτουσιν, ἄλλοι δὲ τεκμήρια διόλου μερικὰ, ἄλλοι δὲ ἐπιτετηδευμένας δυσκόλους καὶ σκοτεινὰς κατηγορίας, ἄλλοι δὲ τὴν συνάφειαν τῶν διηγήσεων ὡς τὴν τάξιν τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ θέρους, ἀποσπωμένην πρὸ τῶν ἐντελῶς ἐκθετομένων πραγμάτων, ἄλλοι δὲ τὰ συχνὰ ὑπερβατὰ σχήματα, καὶ ἄλλοι ἄλλα, τὰ ὁποῖα δύνατοί τις νὰ ἴδῃ παρὰ τῷ πολυμαθεστάτῳ καὶ εὐφυεστάτῳ κίνσορι Διονυσίῳ τῷ Ἁλικορνασσεῖ εἰς τὴν πρὸς τὸν Πομπήϊον ἐπιστολήν του, ἔνθα προτιμᾷ τὸν Ἡρόδοτον τοῦ Θουκυδίδου. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ ἦναι καταδικαστέαι τοῦ συγγραφέως τούτου αἱ ἀρεταὶ, εἰς τὸ ἔργον τοῦ ὁποίου πλεῖστα διαλάμπουσιν, ἤτοι πολιτικὴ μετὰ συνέσεως παρατηρουμένη, παραγγέλματα ἐξόχως διαπρέποντα, κρίσιν ἱστορικὴν, καὶ φιλοτιμία ἀληθείας, ὑψηλὴ φράσις, βραχύτης καὶ τὸ μέγεθος τῶν περιγραφομένων, ὥστε λίαν αὐστηροὶ ὑπάρχουσιν ἐκεῖνοι, οἵτινες εἰς τὰ συντάγματα αὐτοῦ ἐλαφρὰς καὶ ὀλίγας τυχὸν ποικιλίας ἀπαντήσαντες ἐπιμένουσιν.

Ν.

Ο ΙΕΡΟΚΗΡΥΞ ΣΜΥΡΝΗΣ.

Καὶ ἄλλοτε ἡ Μέλισσα ἔγραψε περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου τὰ δέοντα, καὶ σήμερον ἀκόμη ἔρχεται ἵνα ἐκφράσῃ τὰς εὐχαριστίας της βλέπουσα ἀπὸ τὸν πρώην χηρεύοντα τῆς Σμύρνης ἄμβωνα κηρυττόμενον τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Ἓν ἐκ τῶν πρώτων ἀπαραιτήτων χρεῶν ἑκάστου χριστιανοῦ εἶναι τὸ νὰ φυλάττῃ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, νὰ πράττῃ πᾶν ὅ,τι διατάσσει ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ Θρησκεία, ἥτις εἶναι ἡ μόνη παρηγορία καὶ ἡ μόνη καταφυγὴ καὶ σκέπη τοῦ ἀνθρώπου· ἀκούων δὲ καὶ κηρυττόμενα ἐκεῖνα, ὅσα πρέπει νὰ πράττῃ, τέρπεται καὶ εὐχαριστεῖται, μελετᾷ καὶ θαυμάζει τὴν μεγαλοδυναμίαν τοῦ πάντα ταῦτα πλάσαντος Δημιουργοῦ.

Ἡ Θεολογικὴ τῆς Χάλκης Σχολὴ ἐκπέμπουσα πανταχοῦ τῆς Οἰκουμένης πολλοὺς ἱεροφάντας κήρυκας, ὡς μήτηρ εὐγενὴς ἔπεμψε καὶ ἡμῖν τὸν Ἱερολ. Κ. Ἄνθιμον, ἄνδρα ἐνάρετον καὶ καλόν· ἡ Σμύρνη ἐδέχθη καὶ ἠγάπησε τοῦτον, καὶ ὡς ἔλαφος διψῶσα ἀκούει συνεχῶς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Ἡ Ἱερολογιότης του ἤρχισε καὶ ἐφέτος τοὺς λόγους του, καὶ ἀπὸ τὴν πρώτην Κυριακὴν τῶν νηστειῶν ἀναγγελεῖ ἀνὰ ἕνα λόγον εἰς ἑκάστην Ἐκκλησίαν, λόγον γέμοντα ὡραίων ἰδεῶν καὶ χαρίτων μεταξὺ τῶν πλεονεκτημάτων του εἶναι ἀξιοπαρατήρητον, ἡ συντομία τῆς ἐκφράσεως. Τὸ πλῆθος τῶν ἀκροατῶν του εἶναι πολὺ, καὶ τοῦτο εἶναι ἀπόδειξις, ὅτι τὸ δημόσιον ἐξετίμησεν ἀρκετὰ τὸν ἄνδρα τοῦτον.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Εἰλικρίνεια.

Ἡ εἰλικρίνεια εἶναι εὐγενὴς αἰσθητικότης, ἥτις κάμνει τὸν ἄνθρωπον νὰ λέγῃ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ποτὲ νὰ μὴ κρύπτῃ αὐτὴν μὲ σκοπὸν νὰ ἀπατήσῃ τοὺς ἄλλους. Ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸν προφορικὸν λόγον, διὰ νὰ μεταχειρίζηται αὐτὸν ἑρμηνευτὴν τῆς ἀληθείας, ἀλλ' οὐχὶ ὄργανον ψεύδους καὶ ὑποκρίσεως. Ὁ μὴ εἰλικρινὴς εἶναι ὡς κίβδηλον νόμισμα· ἀτιμάζει τὴν ἑαυτοῦ ἀνθρωπότητα.

Διδάσκαλος καὶ χωρικός.

Τί τάχα θέλει ὠφεληθῆ ὁ υἱός μου, χωρικός τις ἔλεγε πρὸς τὸν διδάσκαλον τοῦ χωρίου του, ἂν, ὡς λέγεις σὺ, μάθῃ νὰ ὁμιλῇ καὶ νὰ γράφῃ κατὰ τοὺς κανόνας τῆς γραμματικῆς, οὐδὲν ἄλλο, ἀπήντησεν ὁ καλὸς καὶ φρόνιμος διδάσκαλος, εἰμὴ ὅ,τι ὠφελοῦνται οἱ ἔμποροι καὶ οἱ τεχνῖται, ὅταν πωλῶσιν ἢ ἀγοράζωσιν ἐμπορεύσιμα πράγματα μετροῦντες ἢ ζυγίζοντες αὐτά.

Γνωμικόν.

Ὁ μὴ γινώσκων ἐπιστημονικῶς τοὺς φυσικοὺς καὶ αἰωνίους τοῦ ὑψίστου νόμους, δὲν δύναται νὰ θέσῃ οὔτε εἰς αὐτὸν οὔτε εἰς τοὺς ἄλλους στασίμους ἠθικὰς ἀρχάς· ὅθεν οἱ ἐκ φυσικῶν νόμων παραγόμενοι ἠθικοὶ νόμοι πρέπει νὰ νομίζωνται διαρκέστεροι καὶ ὠφελιμώτεροι.

Ἡ σπουδὴ τοῦ λόγου ὑψοῖ τὸν ἄνθρωπον ὑπεράνω τῶν ἀλόγων ζώων, ἡ δὲ ἀνακάλυψις τῶν ἀρχῶν αὐτοῦ καὶ ἑπομένως ἔλλογος εἰς αὐτὰς ὑπακοὴ θέτει αὐτὸν ὑπεράνω τῶν ἄλλων ἀνθρώπων.